

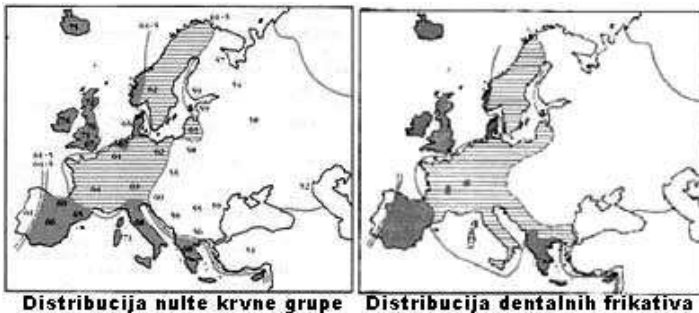
VEZA IZMEĐU GENETSKOG POREKLA POPULACIJE I NJENIH LINGVISTIČKIH POSEBNOSTI

¹Marija Bogdanović, ²Miloš Bogdanović, ³Mirjana Sovilj

¹maribogdanovic76@gmail.com, ²mishabogdanovic@gmail.com

³Institut za eksperimentalnu fonetiku i patologiju govora, Beograd, iefpgmir@gmail.com

Još četrdesetih godina XX veka je genetičar S.D. Darlington izneo hipotezu da genetički sastav jedne zajednice delimično određuje njene sklonosti ka određenim tipovima glasova. On je primetio da posebnu zastupljenost populacije sa nultom krvnom grupom u Evropi prati i izražena upotreba dentalnih frikativa (šušteće izgovaranje glasova). Na osnovu savremenih genetičkih markera i savremenih saznanja iz lingvistike mogu se primetiti mnogostruke korelacije i objasniti razlozi formiranja specifičnih lingvističkih posebnosti različitih jezika u okviru iste jezičke porodice, kao i posebnosti različitih dijalekata u okviru jednog istog jezika.

Naše istraživanje je obuhvatilo sledeće govorne attribute u njihovoj korelaciji sa genetičkim markerima koji prate različite ljudske populacije:

- 1) Sposobnost izgovora glasova
- 2) Melodična ili dinamička akcentuacija reči
- 3) Specifična akcentuacija i intonacija
- 4) Sklonost ka neadekvatnoj upotrebi augmentativa ili deminutiva

1.1. Sposobnost izgovora glasova

Sposobnost izgovora glasova je u određenoj meri determinisana genetskim faktorom koji prati svaku populaciju ponaosob sa svim njenim specifičnostima, najčešće vezanim za fiziologiju govornih organa.

FRIKATIVI

Frikativi su suglasnici pri čijoj tvorbi fonaciona struja ne nailazi na konkretne pregrade nego ima dosta

slobodan prolaz kroz stešnjen usni rezonator, što uslovljava stvaranje suglasnika čiju artikulaciju prati izrazito trenje, izrazita frikacija. Na primer, "th" θ, i "dh" ð u engleskom, i "žj" i "šj" u poljskom i u nekim dijalektima Balkana. Kao što smo već spomenuli, naučnik Darlington je četrdesetih godina XX veka primetio da dentalni frikativi prate populaciju sa izraženom distribucijom nulte krvne grupe u Evropi.

Međutim, od nekoliko starosedelačkih, neindoevropskih populacija u Evropi koje odlikuje nulta krvna grupa, samo atlantski mediteranci, potomci nekadašnjih nosilaca megalitske kulture zapadne Evrope, imaju sklonost ka izraženoj upotrebi dentalnih i palatalnih frikativa. To su potomci prekeltskih starosedelaca Irske, Škotske, Velsa, zapadne Francuske, Pirineja u Španiji, južne Poljske, zapadne Ukrajine, a takođe Hercegovine i centralne Dalmacije na Balkanu. Poreklom su od hananskih plemena sa Biskog istoka.

Njihova vanevropska braća na području Azije su sinidi, zastupljeni na severu Kine i u Koreji. Sve te populacije odlikuje izražena upotreba frikativa. Sve njih odlikuje zajednički ili strukturalno bliski genetički markeri (HLA-B44, B13, DR7...), koji otkrivaju njihovo blisko zajedničko paporeklo.

Atlantsko-mediteranski tip u Evropi i antropološki tip sinida u severoistočnoj Kini i Koreji odlikuju mnogi zajednički atributi: veća telesna visina, mediteranski elementi u izgledu, i pomalo izbačeni prednji zubi, pa se za uzrok dentalnih frikativa može reći da je fiziološke prirode (elementa akromegalije).

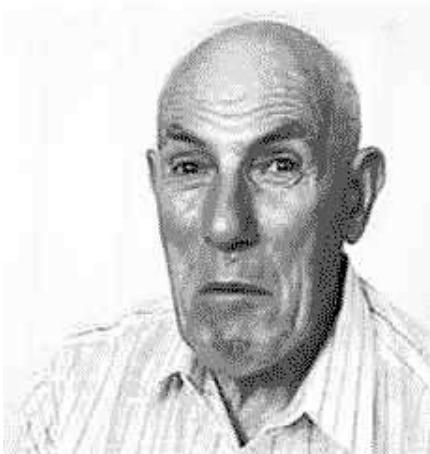
I sinide u Aziji (severnoj Kini, Koreji ...), i atlantske mediterance u Evropi odlikuju izbačeni prednji zubi, pa je uzrok dentalnih frikativa fiziološke prirode.

NAZALNI IZGOVOR

Nazalna artikulacija nastaje kada jedan deo fonacione struje prolazi kroz nosnu duplju. Nazalni glasovi su odlika paleo-evropskog (kromanjanskog) tipa u Evropi, Nilota u Africi i mnogih Indijanaca Južne Amerike (Patagonije). Ubrzo pošto su 1868. godine pronađeni skeleti kromanjonca u Kromagnonu u Francuskoj, ispostavilo se da i danas ima ljudi koji po svojim antropološkim atributima odgovaraju kromanjancima.

U enciklopediji Britanici čitamo da su danas živi kromanjanci odlika švedske pokrajine Dalarna. U antropološkoj literaturi čitamo da kromanjanci žive i u pojedinim područjima Balkana, posebno na jugoistoku Srbije, kod kosovskih Albanaca, i na Dalmatinskom primorju.

Nazalni izgovor je odlika i kromanjanskog tipa na Balkanu

Celokupnu nabrojenu populaciju odlikuje nazalni izgovor. Dr Mirjana Sovilj, direktor Instituta za eksperimentalnu fonetiku i patologiju govora (Beograd) smatra da je izvor nazalnog govora fiziološke prirode. Naravno, nazalni izgovor može biti produkt i psihološkog momenta, kada se neprosvećenost populacije manifestuje kroz njenu usiljenu i licemernu ljubaznost.

GUTURALNI GLASOVI

Guturalni glasovi su odlika afro-azijske jezičke grupe (arapski, hebrejski), čije nosioce semičane odlikuje skup zajedničkih genetičkih markera, kao i markera kojim se oni mogu razlikovati između sebe samih. Semitska grupa jezika jeste prilagođena semitima, čije se dve varijante nazivaju pojmovima armenoidne i orijentalne rase.

1.2. Melodična ili dinamička akcentuacija reči

Dinamički (ili "udarni") akcent karakteriše povećana amplituda i jasnoća naglašenog sloga, dok se ostali slogovi iste reči izgovaraju nerazgovetno, brzo i nejasno. Kod melodične (ili "tonalne") akcentuacije, svaki glas teži da se izgovori jasno sa svojom melodijom. Melodičnom akcentuacijom govore mediteranci, dinarci, kromanjanci i njima genetički bliski narodi, dok sve ostale rase sveta (semite, nordide, itd) odlikuje dinamička akcentuacija.

Primer melodične akcentuacije (Beograd):
http://svetlost.org/slanina_melodic.mp3

Primer dinamičke akcentuacije (Sandžak):
http://svetlost.org/slanina_dinamic.mp3

1.3. Specifična akcentuacija i intonacija

Normalno je da čovek svojom melodijom rečenice otkriva emocije koje su adekvatne onome o čemu on govori. Međutim, mnoge narode u govoru odlikuje jedna ista melodija ma o čemu govorili. To znači da emocija njihovog govora nije posledica objektivne predstave o stvarnosti u njihovom umu, jer kako se menja stvarnost, menjala bi se i melodija adekvatno trenutnim doživljajima, već je njihova tipična melodija posledica njihovog velikog Ega ili odbrambenih mehanizama velikog Ega. Kako se razlikuju njihove psihe, razlikuju se i akcentuacije i intonacije njihovih govora, pa zato možemo da na osnovu govora ljudi na određenom području prepoznamo najzastupljenije antropološke tipove sa tog područja.

Onaj antropološki tip, koji je dominantan na određenom području, otkriva svoj tipičan karakter kroz akcentuaciju, intonaciju i druge osobine svoga govora. A zatim, takav izgovor, u obliku socijalnog faktora, nameće se i ostalom stanovništvu na tom području koje je drugačijeg antropološkog porekla i sastava.

POKLAPANJE ZASTUPLJENOSTI RAZLIČITIH DIJALEKATA ISTOG JEZIKA SA ZASTUPLJENOŠĆU RAZLIČITIH RASNIH TIPOVA

Dinarski (istočno-hercegovački) izgovor:
<http://svetlost.org/din.mp3>

Zapadno-mediteranski (zetsko-lovcenski i kosovsko-resavski) izgovor:
<http://svetlost.org/zmed.mp3>

Alpski (vojvođansko-šumadijski) izgovor:
<http://svetlost.org/alpid.mp3>

Možemo zapaziti da se melodija tipična za govor određenog antropološkog tipa može prepoznati i kao muzički motiv narodne muzike koja prati rasprostranjenost tog tipa.

Melodija dinarskog antropološkog tipa

Melodija istočno-mediteranskog antropološkog tipa

Melodija zapadno-mediteranskog antropološkog tipa

Iskusan lingvista primećuje da svaki pojedinac ima svoj jedinstven izgovor, koji nesvesno ili svesno pokušava da uskladi sa izgovorom sredine u kojoj živi. Pored antropološkog faktora, treba imati na umu i socijalni faktor, koji deluje kao svojevrсни stres provocirajući ili ugušujući antropološke posebnosti svakog tipa, a takođe postoji i faktor prosvćenosti

koji određuje zrelu ili nezrelu funkciju antropoloških posebnosti ljudi. Moralna i duhovna dekadencija zapadne civilizacije se takođe može videti u govoru; dovoljno je uporediti intonaciju i akcentuaciju govora prosečnog spikera sredinom XX veka i danas.

Antropološki tipovi koje odlikuje viši nivo muških atributa, govore dubljim muškastim glasom kod oba pola, dok oni koje odlikuje viši nivo ženskih atributa govore višim i piskavijim glasom kod oba pola. Kod raznih grana semita, primetno kod Indusa, muške osobe govore dubljim glasom, a žene piskavijim glasom, jer semite odlikuju izraženi muški atributi kod muškog, a ženski kod ženskog pola. Dinarci govore melodičnom akcentuacijom koju zbog njihove gordosti prožima grubost, pa je zapažamo na području istočno-hercegovačkog dijalekta. Zapadne mediterance odlikuje želja za odobravanjem i šarmiranjem koja se otkriva i kroz njihovu melodiju rečenice, koja je adekvatna govoru južnih Italijana, a kakvu prepoznajemo i u zetsko-lovcenskom dijalektu u Crnoj Gori i kosovsko-resavskom dijalektu koji se rasprostire od Metohije sve do južnih i jugoistočnih područja Banata. Svojom melodijom govora oni pokazuju sujetan strah od gubitka odobravanja druge osobe.

1.4. Sklonost ka neadekvatnoj upotrebi augmentativa ili deminutiva

Normalno je da se deminutivi koriste prema maloj deci, a augmentativi prema odraslim osobama. Ali, antropološki tipovi sa viškom muških hormona imaju sklonost ka neadekvatnoj upotrebi augmentativa (uvećanice prema deci), a sa viškom ženskih koriste deminutive (umanjenice prema odraslima). To neadekvatno korišćenje deminutiva prema odraslim osobama, ili augmentativa prema deci, takođe otkriva korelaciju sa genetičkim markerima.

Antigeni HLA-B5 (dinarci) i HLA-B12 (atlantski mediteranci), koji su u korelaciji sa viškom testosterona, prate neadekvatnu upotrebu augmentativa (prema deci), a antigeni HLA-A1, B8 (nordidi) i HLA-A10 (žuta rasa), koji su u korelaciji sa niskim nivoom testosterona, prate neadekvatnu upotrebu deminutiva (prema odraslima).

Muško ime Mirko, u Hrvatskom Zagorju (alpidi) se i prema odraslim osobama izgovara u obliku deminutiva Mirkec, a u dinarskim područjima Hercegovine i Crne Gore se isto ime Mirko izražava augmentativom Mirčeta.

Razlozi neadekvatne upotrebe deminutiva i augmentativa su psihološke prirode. Gordost rezultuje nesposobnošću čoveka da se ponizi izražavanjem ljubavi (kroz tepanje) prema detetu, pa zato, kao odbranu od poniženja, on koristi augmentative. Na primer, on tepa detetu sa augmentativima: "derište, baraba, konjina, magarac, skotina". Za razliku od gordosti koja rezultuje augmentativima, osećanje krivice i straha kao odbranu ličnosti često pobuđuju sentiment (jedan oblik manifestacije mehanizma obrnutog ponašanja), koji se izražava kroz laskanje i tepanje - upotrebu deminutiva čak i prema odraslim osobama.

ZAKLJUČAK

Savremena otkrića iz genetike i lingvistike dovode do prave revolucije u našim saznanjima.

Interdisciplinarno istraživanje ljudskog govora nam je otkrilo međusobnu vezu između genetskog porekla određene ljudske populacije i njenih lingvističkih posebnosti, kao što su sposobnost izgovora određenih glasova, melodičnost ili dinamičnost akcentuacije, sklonost ka neadekvatnoj upotrebi deminutiva ili augmentativa, gramatička struktura rečenice, glasovne promene unutar izgovora istog jezika, itd. Naime, u vreme formiranja jezičkih grupa, svaka jezička grupa je svojim lingvističkim posebnostima savršeno odgovarala psihofizičkim govornim atributima populacije koja je bila njen nosilac. Kada je sticajem istorijskih okolnosti došlo do toga da su mnogi narodi izgubili jezik svoje prvobitne jezičke grupe i usvojili jezik koji je stran njihovim psihofiziološkim atributima, došlo je do procesa transformacije usvojenog jezika u smeru atributa njegovog zaboravljenog prvobitnog jezika.

Tipična akcentuacija i intonacija određene populacije dovodi do specifičnih transformacija glasova u jezicima koje ona usvaja, što naknadno rezultuje čitavim lancem jezičkih promena. Na taj način se može objasniti proces koji od izvornog prajezika određene jezičke grupe rezultuje formiranjem prvo njegovih dijalekata, a zatim kroz istoriju i formiranjem jedinstvenih jezika u okviru iste jezičke grupe. Razlike nastaju kada se jedan isti jezik usvoji od strane naroda drugačijeg genetskog porekla od porekla izvornih nosilaca jezičke grupe. Svaka populacija transformiše usvojen jezik u skladu sa svojim psihofizičkim posebnostima, težeći da ga govori svojom prvobitnom akcentuacijom i intonacijom. Zato postoji jasna korelacija između genetičkih markera i tipične akcentuacije i intonacije

govora, koji odlikuju svaku populaciju, bez obzira na jezik kojim one danas govore. Otuda na bliskim geografskim područjima, gde danas žive populacije koje govore istim jezikom, pojavljuju se razlike u izgovoru tog istog jezika, najviše u intonaciji i akcentuaciji, u zavisnosti od genetskog porekla tih populacija.

Reference

- [1] Dejvid Kristal, Kembrička enciklopedija jezika, Beograd
- [2] L.Luca Cavalli-Sforza, The History and Geography of Human Genes
- [3] Jovan Cvijić, Psihološki tipovi Balkana, Beograd, 1988.
- [4] Glasnik antropološkog društva Jugoslavije, broj 32, 1996.
- [5] European Journal of Immunogenetics 24, 47-51, 2000.
- [6] Vladimir Dvorniković, Karakterologija Jugoslovena, 1939, Beograd.
- [7] Enciklopedija leksikografskog zavoda, tom 3, Zagreb, 1969.
- [8] Dejvid Kreč, Ričard Kračfild, Elementi psihologije, Naučna knjiga, Beograd, 1976.
- [9] Miloš Bogdanović, Poreklo i degradacija, Beograd 2002.
- [10] Pavle Ivić, Srpskohrvatski dijalekti - njihova struktura i razvoj, Novi Sad, 1994.
- [11] Antoan Meillet, Uvod u uporedno proučavanje indoevropskih jezika.